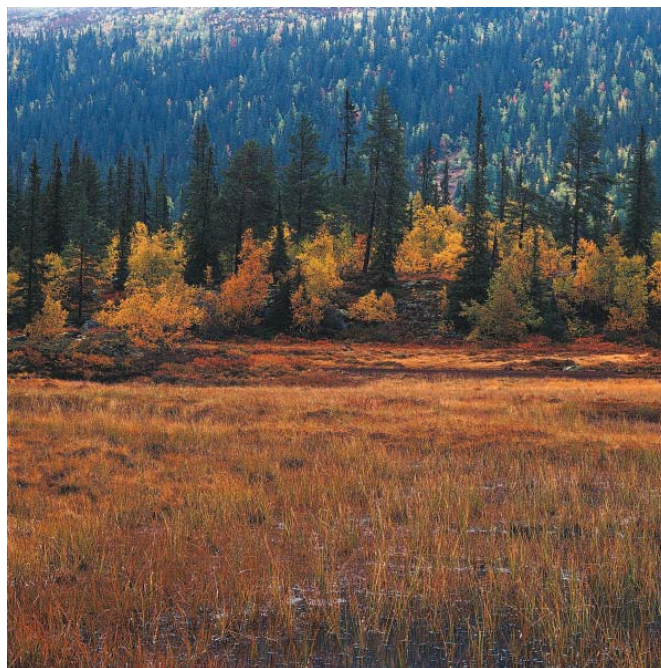

Nullområdenes betydning

Av Ole Martin Bollandsås, Hans Fredrik Hoen og Anders Lunnan

Det er teknisk mulig å drive alle skogområder i Norge. For en del av arealet er imidlertid driftskostnaden større enn salgsværdien av tømmeret, såkalte nullområder. Nullområder defineres som et område der tømmerets brutto salgsværdi ikke dekker omkostninger forbundet med hogst og framdrift til leveringssted. De faktorene som virker inn på nullområdenes utbredelse på et bestemt tidspunkt kan grupperes i tre kategorier: Tilgjengelighet, avstand til markedet og produksjonsevne. I tillegg kommer at ulike aktører har ulike vurderinger av kostnadene, en skogeier med ledig tid kan for eksempel akseptere lavere lønn enn markedslønnen og vil dermed kunne avvirke et område som ellers ville vært nullområde. Ser vi på utbredelse av nullområdene over tid kommer utvikling i priser, kostnader og skogpolitikk inn som et ekstra moment. Prisene har å gjøre med utvikling av etterspørselsforholdene mens kostnadene påvirkes av teknologisk utvikling. Skogpolitikken virker inn gjennom virkemidler som påvirker priser, kostnader og tilgjengelighet.

Nullområdene har likevel en verdi både i foretaks- og samfunnsøkonomisk forstand. Mulighet for økende tømmerpris i framtiden gjør at nullområdene har en opsjonsverdi for skogeier. Dessuten har disse områdene et potensial for å drive andre typer næring enn virkeproduksjon. For samfunnet vil nullområdene utgjøre en ressurs i forhold til rekreasjon, idrett, naturopplevelser, binding av CO₂ og muligheter for bevaring av biologisk mangfold. Mange av de områdene som i dag er definert som nullområder er areal som i liten grad er påvirket av menneskelig aktivitet, og en hypotese er at disse arealene har stor verdi

© FOTO: SVEIN GRØNVOLD

i forhold til vern av arter som krever kontinuitet. Slike funksjoner vil det imidlertid være vanskelig å måle verdien av, og med mange individuelle vurderinger og preferanser hos skogeiere er det en utfordring å sikre at skogarealene har de kvalitetene som samfunnet etterspør. Det finnes imidlertid få nullområder på høyproduktiv mark og nullområdene vil ikke kunne dekke vernebehovet på slike marktyper.

Tidligere er det gjort noen undersøkelser som anslår nullområdenes omfang i Norge. To nyere arbeider er imidlertid aktuelle; en undersøkelse gjort ved Institutt for Skogfag, Norges landbrukshøgskole (NLH), og en utført av Norsk institutt for jord- og skogkartlegging og NORSKOG. Undersøkelsene har under noe ulike forutsetninger beregnet

Returadresse:
Norsk institutt for
skogforskning
Høgskoleveien 8
N-1432 Ås

B

Skogforsk: tlf: 64 94 90 00, www.skogforsk.no; Institutt for naturforvaltning: tlf: 64 94 89 00, www.nlh.no/ina; redaktør: Bjørn R. Langerud

langsiktige avvirkningsmuligheter, og har i forbindelse med dette gjort anslag på nullområdenes omfang. Den første undersøkelsen estimerte nullområdene til å utgjøre 5,7 % av det produktive skogarealet, mens den andre beregnet arealet til 18,7 %. Forskjellene skyldes prisforutsetningene og om skogkultur var regnet som kostnad eller som investering.

Mens begge de tidligere undersøkelsene tok utgangspunkt i daværende gjeldende tariffavtale når de beregnet kostnader, har vi i et samarbeidsprosjekt mellom Skogforsk, Institutt for naturforvaltning, NLH og NIJOS gjennomført en feltundersøkelse på 302 (5,8 %) av de faste prøveflatene til NIJOS. Utvalget var flater der en i en tidligere undersøkelse hadde en beregnet rånetto i intervallet -50 kr til +50 kr. Skogbruksledere i Norges Skogeierforbund kom med konkrete tilbud på drifter på flatene og gjennomførte i tillegg enkle registreringer. Når vi korrigerer for at tallene

gjelder ulike år viste det seg at tilbud, noe som vi kan regne vil gi tilnærmet markedspriser, ga en driftskostnad som var 61 kr/m³ lavere enn de beregnede kostnadene. Disse tallene gjelder for drifter i områder med høye driftskostnader og vi finner at forskjellene er størst der skogbrukslederne vurderer konkurransen som hardest. En mulig årsak til dette resultatet kan være at drifter der driftskostnadene er høye, systematisk blir priset for lavt i markedet. Dette vil vi undersøke nærmere ved å bruke andre datamaterialer. Konsekvensen av dette resultatet er at nullområdene i Norge er mindre i omfang enn forutsatt i tidligere undersøkelser. Vi har ikke regnet konkret på dette, men en størrelsesorden på under 5 % er sannsynlig.

I samme undersøkelse registrerte vi også et utvalg miljøverdier etter MIS-metoden. Våre miljøregistreringer viser en sammenheng mellom registrerte miljøelementer og transportavstand. En mulig tolkning av dette er at ut fra et biodiversitetshensyn vil de mest interessante områdene være lengst unna bilvei. Dersom dette er riktig vil miljøverdiene være større i nullområder enn i tilsvarende områder i drivverdig skog. Det må konkrete undersøkelser til for å kunne si noe om verneverdien til et konkret skogområde. Kostnadene for å verne nullområder vil være betraktelig lavere enn kostnadene ved å verne drivverdig skog.

I vår publikasjonsbase på www.skogforsk.no finnes mer om dette temaet.

Kontakt forfatterne:
anders.lunnan@skogforsk.no,
hans.hoen@ina.nlh.no,
ole.martin.bollandsaas@ina.nlh.no.

© FOTO: SVEIN GRØNVOLD